

ŠKOLSKÁ SPÔSOBILOSŤ – PRIPRAVENOSŤ DIEŤAŤA NA ŠKOLU

Čo je školská spôsobilosť?

- je dosiahnutie takého stupňa vývinu, ktorý umožňuje dieťaťu úspešne si osvojovať školské vedomosti a zručnosti, zahŕňa spôsobilosť (vzretie) po stránke **telesnej, psychickej, emocionálnej a sociálnej**,
- **školský zákon** (Zákon č. 245/2008) hovorí, že dieťa, ktoré do konca augusta príslušného roka dovŕši 6 r. musí byť v tomto kalendárnom roku zapísané do školy. Rodičia musia zapísať svoje dieťa do niektorej zo základných škôl, a to dokonca aj vtedy, keď už sú rozhodnutí, že nástup do školy odložia.

Odklad začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky

- Ak rodičia, alebo učiteľky v MŠ spozorovali výraznejšie známky nezrelosti dieťaťa, je vhodné odložiť povinnú školskú dochádzku o 1 rok. O odklad žiada zákonný zástupca dieťaťa, pričom je potrebné **písomne** požiadať riaditeľa základnej školy, kde bude dieťa zapísané
- Súčasťou žiadosti o odklad býva štandardne odporúčanie všeobecného lekára pre deti a dorast a odporúčanie príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie (CPPPpP).
- **Predčasné zaškolenie** (dieťa dovŕši 6 r. od 1.9. do 31.12. 2020) znamená, že dieťa dosiahne potrebnú zrelosť ešte pred dovŕšením 6 roku. Teda je rozumovo, emocionálne, telesne i sociálne vyspelé na nástup do školy. Aj možnosť predčasného nástupu do školy musí posúdiť psychológ.

Ako rodič pozná, či je jeho dieťa zrelé?

TELESNÝ VÝVIN

- nemusí byť vždy v súlade so psychickou a sociálnou vyzretosťou (posudzuje ju pediater)

- dieťa má optimálny fyzický vek (u nás je to 6 rokov)
- dieťa je dostatočne telesne vyspelé (výška okolo 110-120 cm, váha asi 22 kg), na prváckej stoličke dočiahne nohami na zem☺
- je zdravé, má primerane rozvinuté kosti a svalstvo, dokáže lepšie koordinovať svoje pohyby, vykonávať drobnejšie a presnejšie pohyby
- zdravotný stav – imunita
- zrelosť CNS (vyzreté centrá v mozgu potrebné na osvojenie si čítania a písania)
- telesná zrelosť však nie je najspoľahlivejším a najrelevantnejším prediktorom spôsobilosti pre vstup do školy

KOGNITÍVNY A PSYCHICKÝ VÝVIN

V n í m a n i e

- dieťa je schopné z vnímaného celku vyčleniť časti a opäť z nich zložiť celok
- pozná farby, základné tvary, vie ich pomenovať
- sluchové a zrakové vnímanie je predpokladom úspešnej výučby čítania a písania, v zrakovom vnímaní vie rozlíšiť rovnaké a podobné tvary
- úroveň sluchovej analýzy slov – dieťa vie rozoznávať prvú a poslednú hlásku v slove, prípadne vie vytlieskať slabiky a hlásky
- vie menovať slová, ktoré sa začínajú na rovnakú hlásku

G r a f o m o t o r i k a

- **Jemná motorika** - dieťa je schopné obkresliť jednoduchú predlohu, malo by vedieť kresliť čiary, vlnovky
- vie nakresliť postavu so všetkými základnými znakmi
- (hlava, krk, ruky, nohy, brucho)
- úchop ceruzky je správny, pri kreslení preferuje jednu ruku
- vie kresliť tak, že línie sú pevné a neroztrasené
- vie vystrihnúť jednoduchý tvar podľa predkreslenej čiary,
- vie modelovať, navliekať korálky

hrubá motorika- vie skákať (aj na jednej nohe), behať, preliezať, chytať a hádzať loptu, skákať cez švihadlo, robiť kotrmelce

R o z u m o v é p o z n á v a n i e

- dieťa dokáže lepšie postihovať podobnosti a rozdiely, vníma detaily

- začína chápať vzťahy a súvislosti, príčinu a dôsledok, realistickejšie chápanie sveta
- pozná svoje meno a priezvisko, adresu, dni v týždni, ročné obdobia
- rozvíja sa úroveň matematických predstáv (rozoznávanie množstva, veľkosti, viac/ menej, veľa/málo, poznanie čísel od jedna do desať)
- orientuje sa v priestore, rozpoznáva vpredu/vzadu, hore/dole, vpravo/vľavo
- orientuje sa v čase (dnes, včera, zajtra, ráno, obed, večer, bolo, bude)
- dokáže pomenovať bežné zvieratá, rastliny, časti tela
- má prirodzenú túžbu poznávať, záujem o čítanie, o učenie, o nové informácie...

V ý v i n r e č i

- vo vetách a v jednoduchých súvetiach bez agramatizmov vie vypovedať svoje zážitky
- vie správne vyslovovať všetky hlásky (artikulačná neobratnosť by mala byť korigovaná ešte pred vstupom do školy)
- má dostatočne rozvinutú slovnú zásobu, hovorí čisto a zrozumiteľne
- vie vyrozprávať obsah krátkej rozprávky a rozumie jej obsahu, vyjadruje sa plynule aj v zložitejších vetách, nezajakáva sa
- dokáže sa naučiť naspamäť detskú pesničku alebo básničku
- vie vysloviť krátke slovo samostatne po hláskach

P r a c o v n á v y s p e l o s ť a p o z o r n o s ť

- odlišuje hru od povinnosti, vie spolupracovať
- zadanú úlohu sa snaží splniť a dokončiť
- nezačína neustále niečo nové, neodbieha od činnosti
- ak sú dané pokyny, je pripravený akceptovať ich
- má primerané psychomotorické tempo (nie je príliš pomalé, alebo impulzívne)
- vie sa samostatne obliecť a obuť
- vie si pozapínať gombíky a zaviazať šnúrky
- má zvládnuté samoobslužné zručnosti - vie sa samostatne najesť a obslúžiť na WC
- dokáže sa sústrediť na jednu zámernú činnosť 15-20 minút, vie ju aj dokončiť
- okrem hry je schopný aj cieľavedomejšej činnosti, je vytrvalejší, dlhšie sa sústreďuje, aj keď je úloha únavná a menej zaujímavá

E M O C I O N Á L N Y A S O C I Á L N Y V Ý V I N

- dieťa sa dokáže odlúčiť od matky/rodiča, podriaďiť sa autorite, prijať novú rolu žiaka, nájsť

si svoje miesto v skupine spolužiakov

- na nové prostredie a osoby si zvyká bez väčších problémov (neplače, neuteká)
- väčšinou sa hráva spoločne s deťmi, nestráni sa ich spoločnosti, nie je medzi deťmi bojzlivé a plačlivé
- má schopnosť podeliť sa s ostatnými
- nie je agresívne, spory s deťmi dokáže riešiť väčšinou bez bitky, hádky a vzdorovitosti
- má väčšiu kontrolu impulzov a citov, je schopné odložiť svoje plány, vzhľadom k výhode neskoršieho cieľa
- v jeho správaní by sa nemali prejavovať zlozvyky, ako napr. obhýzanie nechťov, žmurkanie, cmúľanie prstov, pomočovanie

KEDY JE DIEŤA PRE ŠKOLU NEZRELÉ?

Nie všetky 6. ročné deti sú schopné zvládnuť nároky 1. triedy bez vážnejších problémov. Je prirodzené, že rodičia sa zamýšľajú nad tým, ako jeho dieťa zvládne novú rolu školáka, nároky a požiadavky školy. Zrejme si kladú aj otázku, „či dať svojmu dieťaťu odklad, alebo nie“.

Dnes sa stáva akoby módnym trendom niektorých rodičov „predĺžiť“ deťom detstvo o rok a nechať ich doma, alebo v materskej škole, napriek tomu, že ich dieťa by zvládlo školu bez väčších problémov. Je dôležité, aby dieťa začalo navštevovať školu práve v tom čase, kedy dosiahne primeranú úroveň spôsobilosti.

Kedy je teda odklad školskej dochádzky užitočný? Pre tie deti, ktoré sú chronicky choré a doporučí to odborný lekár/pediatier. Takisto je odklad školskej dochádzky vhodný pre dieťa, ak nie je ešte vyspelé, „zrelé“ z niektorých vyššie uvedených oblastí. Samotný odklad školskej dochádzky nestačí, nerieši problém dieťaťa. U detí, ktorým je odporúčaný odklad, je potrebné využiť poskytnutý čas na väčšiu stimuláciu a intervenciu nezrelých oblastí, v domácom prostredí, ako aj v MŠ. Zároveň možno využiť aj intervenčný program rozvíjania reči, poznania, tvorivosti, grafomotoriky a prosociálneho správania poskytovaný našim CPPPaP.

Pri akýchkoľvek pochybnostiach rodiča o pripravenosti Vášho dieťaťa na zvládnutie nárokov školy, nás neváhajte kontaktovať.

RIZIKOVÉ SKUPINY DETÍ PRE ODKLAD

- asi 10% detí nespôsobilých pre školu
- rizikové tehotenstvo, pôrod, predčasne narodené deti

- vážne, chronické ochorenia, zdravotné ťažkosti
- nevyhranená lateralita
- deti po traumatických udalostiach, závažné zmeny v rodine
- „letné“ deti, narodené v mesiacoch jún – august
- oneskorený vývin reči, ťažkosti s výslovnosťou, oneskorený kognitívny vývin ...
- deti precitlivené, samotárske, nekomunikujúce s okolím

ZNÁMKY ŠKOLSKEJ NEZRELOSTI

- prílišná naviazanosť dieťaťa na matku (rodičov), nesamostatnosť
- citová labilita, nadmerná bojzivosť, neistota, odmietanie kontaktu s druhými
- prílišná hravosť, odbieha od úloh k hrám
- nadmerná pohyblivosť, živosť, nepokoj, impulzivita, prudké a výbušné reakcie
- neschopnosť dieťaťa sústrediť sa dlhšie na jednu činnosť (aspoň 15min) a dokončiť prácu
- rýchla únava pozornosti, nepozornosť, zabudlivosť, vyrušovanie
- nápadne "zabrzdené" a utlmené, ťažkopádne a neobratné dieťa
- negativistické, vzdorovité, nepodriadivé správanie
- problémy s výslovnosťou, tvorbou dlhších viet, oneskorený vývin reči
- jednotlivé faktory ešte nemusia jednoznačne poukazovať na nezrelosť, až kombinácia viacerých príznakov môže byť kritériom nespôsobilosti

ODKLAD A DODATOČNÝ ODKLAD

- Ak dieťa nespĺňa kritériá školskej zrelosti, rodič požiada na základe odporúčania psychológa a pediatra o odklad školskej dochádzky.
- **Dieťa je následne zaradené:**
 - do materskej školy /stimulačné programy/,
 - do prípravného ročníka /zriadený pri špeciálnej základnej škole/.
- Ak dieťa v I. ročníku ZŠ nezvláda jej nároky je možné odporučiť dodatočný odklad PŠD - do konca prvého polroka

ODPORÚČANIA PRE RODIČOV

- nepovažovať odklad PŠD za niečo negatívne, či stresujúce, ale vnímať to pozitívne, ako čas a priestor na podporu rozvoja oblastí, v ktorých sa dieťa vyvíja pomalšie, a to:

- spoločná hra (kocky, skladačky, lego – rozvíjajú procesy analýzy a syntézy)
- veľa kresliť a povzbudzovať tvorivú činnosť dieťaťa
- dbať na správne držanie (úchop) ceruzky
- rozvíjať grafomotoriku (modelovanie, strihanie, vytrhávanie)
- stanoviť pravidlá a režim dňa – aspoň 10 min. pracovať na nejakej úlohe a dokončiť ju
- čítať dieťaťu, rozprávať rozprávky (motivácia, slov.zásoba, pohotovosť vyjadrovania)
- využívať každú príležitosť na rozhovor s dieťaťom (pri hre, kreslení, na prechádzke..)
- navštevovať spoločné podujatia (detské predstavenia, kino, výstavy)- možnosť získavať vlastné skúsenosti a zážitky...
- poskytovať dostatok priestoru pre pohyb, šport (rozvoj hrubej motoriky)
- dôverovať dieťaťu – poskytovať povzbudzovanie, ocenenie
- prijímať dieťa aké je – nedovoliť, aby o jeho sebavedomí rozhodovali známky v škole...

A na záver želáme Vaším deťom, aby sa nové prostredie školy pre nich stalo miestom nielen naberania potrebných vedomostí, zároveň aj príležitosťou na vytváranie nových priateľstiev, dosahovanie úspechu, radostí a pozitívnych zážitkov...

